

provincie
ZUID HOLLAND

STATEN

Lid Gedeputeerde Staten

R.A. Janssen

Contact

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum **23 APR 2018**

Ons kenmerk

Uw kenmerk

Bijlagen: -

Provinciale Staten

Onderwerp

Behandeling van moties en informeren over pakket maatregelen om
zoet water in de toekomst te waarborgen

Geachte Statenleden,

In de vergadering van de Commissie Verkeer en Milieu d.d. 4 april 2018 heeft u gesproken over mijn brief dd 7 maart jl. inzake de waterkwaliteitsverbetering van de Grevelingen. Mede naar aanleiding daarvan heb ik op verzoek van de heer Minderhout (PvdA) toegezegd om u te informeren over de behandeling van de motie 557. In de vergadering van de Commissie Verkeer en Milieu d.d. 25 oktober 2017 heb ik, mede op verzoek van de heren Paymans (VVD) en Scheurwater (SGP/CU), toegezegd om u voor de zomer te informeren over het pakket van maatregelen om de zoetwatervoorziening in de toekomst te waarborgen, in relatie tot de behandeling van moties 556 en 497.

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9 en de buslijnen
90, 385 en 386 stoppen
dichtbij het
provinciehuis. Vanaf
station Den Haag CS is
het tien minuten lopen.
De parkeerruimte voor
auto's is beperkt.

Motie 557

In motie 557 (Koning, PvdA, dd. 28 januari 2015) roept u het college op bij het Rijk te blijven benadrukken dat investeringen van de Rijksoverheid in de Rijkswateren ook in de toekomst te rechtvaardigen zijn vanwege de grote betekenis ervan voor de ecologische ontwikkeling van het gebied. In mijn brief van 7 maart jl. heb ik u geïnformeerd over het rondkomen van de financiering voor de waterkwaliteitsverbetering van de Grevelingen. Wij hebben ons hiervoor de afgelopen jaren voortdurend ingezet. Zo staat in mijn brief beschreven hoe de provincies Zuid-Holland, Noord-Brabant en Zeeland kort na het aantreden van het nieuwe Kabinet op 10 november 2017 bij de nieuwe minister van Infrastructuur en Waterstaat hebben aangegeven dat investeringen in de waterkwaliteit van de Grevelingen naadloos passen in de impuls gelden die het nieuwe kabinet toen net beschikbaar had gesteld. In onze brief hebben wij het Kabinet opgeroepen om met ons verdere stappen te nemen in de realisatie. Nu het Kabinet gehoor heeft gegeven aan onze oproep, kan met de uitvoering van de waterkwaliteitsverbetering in de Grevelingen worden gestart.

Moties 497 en 556

De moties 497 en 556 hebben een overlappende strekking en worden daarom gezamenlijk behandeld. In motie 497 (Noordermeer, VVD, dd. 26 februari 2014) worden GS opgeroepen:

- om in het Deltaprogramma de relatie te bewaken tussen de nationale waterverdeling en genoemde ontwikkelingen [verdieping Nieuw Waterweg, zout maken van het Volkerak-Zoommeer, kier in Haringvlietsluizen];
- om met het Rijk afspraken te maken over het niveau van zoetwatervoorziening in het Rijkswater, voorafgaand aan een eventuele verdieping van de Nieuwe Waterweg of andere ontwikkelingen die een verziltend effect kunnen hebben, alsmede over de wijze van bijsturing in geval van te hoge chloridegehalten;
- om de minister te vragen ten aanzien van toekomstige ontwikkelingen een brede afweging te maken, waarbij regionale effecten worden meegenomen en waarbij speciale aandacht is voor de drinkwatervoorziening bij calamiteiten.

In motie 556 (Noordermeer, VVD, dd. 28 januari 2015) worden GS verzocht:

- om samen met al de betrokken partners, waaronder het Rijk en de waterschappen een zoetwaterprotocol op te stellen, dat duidelijk beschrijft door wie en hoe er bij een falende zoet-zoutscheiding in de Volkeraksluis gehandeld zou moeten worden en dat regelt dat er een robuust ontwerp voor de sluisen komt om zoutlekage zo veel mogelijk te beperken;
- om bij nieuwe ingrepen in het zoetwatersysteem, zoals een eventuele verdieping van de Nieuwe Waterweg te zorgen dat er ten alle tijden een zoetwaterprotocol komt, dat beschrijft hoe en door wie te handelen bij extra zoutlast en dat regelt dat er robuuste maatregelen genomen worden ter compensatie van die zoutlast.

De afgelopen jaren is met volle inzet gewerkt aan de invulling van de moties en aan een robuuste zoetwatervoorziening in het algemeen. De Provincie wil zowel de bestaande aanvoermogelijkheden als het huidige niveau van zoetwatervoorziening in de toekomst behouden. Daarom zetten we enerzijds in op behoud en zo nodig verbetering van de aanvoer van zoetwater vanuit de Rijkswateren en anderzijds op effectief en zuinig gebruik binnen het regionale watersysteem. Dat kunnen we niet alleen. Om deze doelen te bereiken heeft de provincie samen met de partners in het Deltaprogramma Zoetwater een strategie en acties afgesproken in het Deltaplan Zoetwater voor de periode 2015-2021. Het betreft zowel maatregelen als onderzoeken en innovaties, die later in deze brief worden toegelicht. De afspraken zijn in aanwezigheid van de minister vastgelegd in een bestuursovereenkomst tussen rijk en regionale partijen.

Provincie Zuid-Holland heeft, als voorzitter van de zoetwaterregio West-Nederland, een prominente rol in het Deltaprogramma Zoetwater. Het bestuurlijk overleg van de zoetwaterregio bewaakt de voortgang van maatregelen en onderzoeken. Het overleg bespreekt de afstemming met andere thema's zoals ruimtelijke adaptatie, bodemdaling en waterkwaliteit. Het overleg bespreekt ook hoe om te gaan met ontwikkelingen die de zoetwatervoorziening beïnvloeden, zoals de aanleg van een nieuwe zeesluis bij IJmuiden en de verdieping van de Nieuwe Waterweg. Als voorzitter en coördinator van de zoetwaterregio is Zuid-Holland de verbindende partij tussen de verschillende overheden en de belangenvertegenwoordigers. Namens de zoetwaterregio initieert en coördineert Zuid-Holland de Joint Fact Finding naar alternatieve aanvoerroutes. En we participeren in diverse onderzoekssporen, die later in deze brief worden toegelicht.

Daarnaast benutten we de mogelijkheden voor inspraak en advies aan het rijk. Sinds het indienen van de moties zijn ten aanzien van de zoetwatervoorziening de volgende acties te benoemen:

- In de zienswijze op het ontwerpplan 'Tussentijdse wijziging van het Nationaal Waterplan' hebben GS gevraagd om *versterking en bescherming* van de zoetwateraanvoer en – buffer via het hoofdwatersysteem in het Nationaal Waterplan op te nemen. Dat is in lijn met de punt 1 en 3 uit de motie 497, zoals al aangegeven per informerende brief aan PS d.d. 30 oktober 2014 over de zienswijze (DOS-2010-008176). De zienswijze is overgenomen in het Nationaal Waterplan.
- Wat betreft de verdieping van de Nieuwe Waterweg heeft Provincie Zuid-Holland als belanghebbende en als adviseur in de aanloop van de vergunningverlening drie brieven gestuurd aan het rijk:
 - o In onze reactie op de Nota Reikwijdte en Detail (PZH-2014-499528694) hebben wij gesteld dat effecten van de verdieping op de zoetwatervoorziening voor andere functies zoveel mogelijk voorkomen dienen te worden en dat mitigatie dan wel compensatie geboden is waar effecten onvermijdelijk zijn. Het bevoegd gezag heeft onze reactie integraal overgenomen in haar advies over de reikwijdte en detail van de MER.
 - o In ons advies bij de vergunningaanvraag (PZH-2016-544304802) hebben wij onder andere aandacht gevraagd voor een monitoringsplan en de daaraan verbonden acties. Het advies heeft geleid tot aanvullingen in de MER en voorschriften in de ontwerpvergunning ten aanzien van het monitoringsplan.
 - o In de zienswijze op de ontwerpvergunning (PZH-2016-555533835) hebben wij onder andere gevraagd om het voorschrift voor monitoring aan te passen zodat er vaker gerapporteerd wordt en zodat het ook betrekking heeft op monitoring van grondwaterverontreiniging ten behoeve van de Kaderrichtlijn Water. Het verzoek om vaker te rapporteren is gehonoreerd. De verbreding van de monitoring is niet gehonoreerd omdat het MER geen grond biedt om deze verplichting aan de vergunninghouder op te leggen. Wij hebben – net als de waterschappen – geen beroep ingediend.

Deze brieven hebben bijgedragen aan de uit aan de uiteindelijke vergunning onder bevoegd gezag van het rijk. De inzet van GS en de genoemde voorwaarden uit de vergunning geven invulling aan punt 2 uit motie 497 en punt 2 uit motie 556, in lijn met het behandelvoorstel voor motie 556 (PZH-2015-506942414) dat op 17 juni 2015 in de commissie Groen en Water is besproken.

Op 26 maart jl. heeft minister Van Nieuwenhuizen de starthandeling verricht voor de verdieping.

Een zoet-zoutscheiding in de Volkeraksluizen, genoemd in het eerste punt uit motie 556, is pas aan de orde na een definitief besluit over het zout maken van het Volkerak-Zoommeer. Sinds de financiering voor de Grevelingen rond is werken de samenwerkende partijen in het Gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta met nieuw elan aan een routekaart om de financiering voor het Volkerak-Zoommeer rond te krijgen. Zodra er voldoende zicht is op financiering worden eerst maatregelen genomen om de zoetwatervoorziening te regelen voordat op termijn (na 2028) het Volkerak-Zoommeer weer zout kan worden. De maatregelen betreffen:

- Realisatie van alternatieve aanvoerroutes om bestaande inlaat van zoet water uit het Volkerak-Zoommeer te vervangen. Deze zijn reeds geagendeerd in het Deltaplan Zoetwater. Het betreft onder andere het verplaatsen van de waterinlaat op Oostflakkee.

- Zoutlekbeperkende maatregelen bij de Volkeraksluizen. De ervaringen tot nu toe met zoetzoutscheiding bij de Krammersluizen bieden voldoende perspectief op beperking van het zoutlek bij de Volkeraksluizen tot maximaal 20 kg/s.
- Een nieuw waterakkoord voor de Volkeraksluizen. Hierbij zullen GS inbrengen dat het akkoord duidelijk moet beschrijven door wie en hoe er bij een falende zoet-zoutscheiding in de Volkeraksluizen gehandeld moeten worden, conform de strekking van het gevraagde zoetwaterprotocol.

Maatregelen

In het Deltaprogramma Zoetwater zijn afspraken gemaakt over zoetwatermaatregelen voor de periode 2015-2021. Deze zijn opgenomen in het Deltaplan Zoetwater. Hieronder informeer ik u over de voor Zuid-Holland meest relevante maatregelen, conform mijn toezegging in de commissie Verkeer en Milieu dd. 25 oktober 2017. De alternatieve wateraanvoer rond het Volkerak-Zoommeer is hierboven reeds benoemd.

Uitbreiding capaciteit Klimaatbestendige Water Aanvoer (KWA) Midden Nederland.

De KWA is een noodvoorziening voor wateraanvoer naar West-Nederland als de reguliere inlaat bij Gouda verzilt. Deze noodvoorziening wordt circa eens in de tien jaar gedurende enkele weken ingezet, maar de duur en frequentie neemt toe door klimaatverandering, zeespiegelstijging en de verdieping van de Nieuwe Waterweg. Inzet van de KWA is dan ook een van de compenserende maatregelen om te zorgen dat de regionale watervoorziening niet verslechtert door de verdieping van de Nieuwe Waterweg. Met name de Greenport Boskoop heeft veel baat bij de uitbreiding van de KWA, maar het helpt ook andere functies. De maatregel wordt uitgevoerd door de hoogheemraadschappen van Rijnland en De Stichtse Rijnlanden. De planvoorbereiding is in 2017 afgerond. Onderdelen van het project zijn al gereed (renovatie Noordergemaal) of in uitvoering (baggerwerk Hollandsche IJssel). Realisatie vindt plaats tot en met 2021.

Eventuele verdere uitbreiding van de KWA is in onderzoek. Hierover wordt in 2020 besloten in het kader van een maatregelenpakket voor de periode 2022-2028.

Optimalisatie Inlaat Brielse Meer

Het Brielse Meer is van groot belang voor de watervoorziening van onder andere de Greenport Westland en de procesindustrie in de Rotterdamse haven. Het Brielse Meer wordt gevoed uit het Spui via de Bernisse. Deze inlaat is gevoelig voor verzilting, maar de buffercapaciteit van het Brielse Meer is voldoende om meerdere dagen verzilting op te vangen. Het Brielse Meer is daardoor een robuuste hoogwaardige zoetwatervoorziening. De robuustheid kan worden vergroot door automatisering van de monitoring en ingebruikname een alternatieve inlaat bij Spijkenisse. Waterschap Hollandse Delta is de trekker van deze maatregel. De voorbereiding is eind 2017 gestart. De realisatie is voorzien in 2021.

Waterbeschikbaarheid

Waterbeschikbaarheid is een procesinstrument waarin overheden en gebruikers van zoet water om tafel gaan om transparantie te geven over de verwachte beschikbaarheid van zoetwater. Hierdoor kunnen gebruikers tijdig anticiperen op veranderingen. De dialoog maakt duidelijk toe hoever de overheidsverantwoordelijkheid reikt en waar de eigen verantwoordelijkheid van de gebruiker begint en draagt ook bij aan het waterbewustzijn van gebruikers. Daarnaast biedt het de gelegenheid om optimalisaties te bespreken. Zo nodig kunnen afspraken worden vastgelegd.

Provincie Zuid-Holland was initiatiefnemer van drie pilots voor Waterbeschikbaarheid. Een pilot op Goeree Overflakkee heeft als voorbeeld gediend voor het opnemen van Waterbeschikbaarheid in het Deltaprogramma. De pilot Westland is samen met het Hoogheemraadschap van Delfland uitgevoerd. De pilot Boskoop heeft geresulteerd in een intentieovereenkomst met betrokken partijen, waarin onder andere afspraken zijn gemaakt over het stimuleren van waterbesparende maatregelen op bedrijfsniveau. Voor verdere gebiedsuitwerkingen wordt op verzoek van de gebruikers zoveel mogelijk aangesloten op andere processen, zoals de actualisatie van peilbesluiten. Daarvoor ligt het initiatief bij de waterschappen. De kennis over waterbeschikbaarheid wordt ook ingebracht in de stresstesten voor ruimtelijke adaptatie.

Overige maatregelen

Naast de maatregelen waarover afspraken zijn gemaakt in het Deltaprogramma Zoetwater, worden door waterschappen en private partijen (drinkwaterbedrijven, landbouw) ook maatregelen genomen uit eigen middelen. De waterschappen investeren bijvoorbeeld in het vergroten van de robuustheid van het regionale watersysteem tegen watertekort en wateroverlast en investeren in de waterkwaliteit. Deze maatregelen komen vaak ook ten goede aan de zoetwatervoorziening. De drinkwaterbedrijven investeren in de klimaatbestendigheid van de drinkwatervoorziening. Evides gaat de innamepunten van de drinkwaterbekkens in de Biesbosch verplaatsen en de capaciteit van de bekkens vergroten. Oasen en Dunea realiseren aanvullende zuiveringen op een aantal drinkwaterwinlocaties. En Waternet onderzoekt de mogelijkheden om brak kwelwater in te zetten voor de drinkwaterproductie.

De landbouwsector investeert in diverse projecten om zuinig en efficiënt gebruik van zoet water te bevorderen. De glastuinbouwsector hergebruikt steeds meer water, waardoor minder afvalwater in het milieu komt en het waterverbruik wordt verminderd. De sector onderzoekt ook de mogelijkheden om minder afhankelijk te worden van oppervlaktewater, onder andere door opslag van regenwater in de ondergrond.

Onderzoek en innovatie

Behalve bovenstaande maatregelen (fysieke ingrepen en gebiedsprocessen) wordt ook ingezet op onderzoek en innovatie. De onderzoeken dienen onder andere ter voorbereiding op een volgend Deltaplan Zoetwater voor de periode 2022-2028. Hierover vindt in 2020 besluitvorming plaats in het nationale Bestuurlijk Platform Zoetwater.

Hieronder een voor Zuid-Holland relevante selectie van onderzoeken en innovaties.

Zoetwaterfabriek De Groote Lucht

Doel van de zoetwaterfabriek De Groote Lucht is hergebruik van afvalwater door de introductie van een extra stap voor verwijdering van microverontreinigingen en nutriënten uit het effluent. In het beoogde concept lost de zoetwaterfabriek het gezuiverde afvalwater op een nog te realiseren waterharmonica. Na de waterharmonica doorspoelt het water de Krabbeplas (zwemwater), waarmee het ontstaan van blauwalg voorkomen wordt, om vervolgens als nieuwe zoetwaterbron verder te worden verspreid naar de boezem en polders. Dit project draagt bij aan de ambities van Delfland op het vlak van duurzame zoetwatervoorziening, kringloopsluiting en zelfvoorzienendheid.

In 2016 is gestart met de uitvoering van de pilot. Deze moet onder meer antwoord geven op de vraag wat de verwijderingsrendementen van ozonisatie zijn voor de diverse stoffen en input

geven voor de toekomstige full-scale installatie. De testen zijn in 2017 succesvol uitgevoerd. De resultaten laten onder meer zien dat een combinatie van ozon met zandfiltratie een goede verwijdering van microverontreinigingen geeft. In 2018 wordt de keuze van de definitieve technieken genomen en vindt besluitvorming over de full-scale installatie plaats in het bestuur van het Hoogheemraadschap van Delfland. Het doel is realisatie van de full scale zoetwaterfabriek met waterharmonica in 2020.

Joint Fact Finding naar alternatieve aanvoerroutes

In de Deltabeslissing Zoetwater is opgenomen dat gezamenlijk onderzoek op basis van Joint Fact Finding nodig is naar verdere vergroting van de KWA en alternatieven daarvoor, waaronder een permanente oostelijke aanvoer (POA) van zoetwater naar de regio. Dit onderzoek staat niet op zichzelf. Het heeft een relatie met diverse andere trajecten zoals de ontwikkeling van de watervraag, verbeterde inzichten in schade bij tekorten, nieuwe inzichten uit de eerste fase uitbreiding van de KWA, etc. De regio West-Nederland heeft de verschillende onderzoeken opgenomen in een roadmap. De roadmap geeft een overzicht van alle relevante onderzoeken en geeft inzicht in de onderlinge relaties tussen de onderzoeken.

Namens de zoetwaterregio initieert en coördineert Provincie Zuid-Holland de Joint Fact Finding. Deze is in 2016 gestart. Sindsdien is in een aantal workshops duidelijker geworden welke onderzoeksvragen resteren. Eind 2017 is een vervolgonderzoek gestart naar kosten en baten van toekomstige aanvoerroutes naar West-Nederland, waaronder een Permanente Oostelijke Aanvoerroute. Dit onderzoek levert een belangrijke bouwsteen voor besluitvorming over het vervolg. De resultaten van het onderzoek worden in mei verwacht.

Coastar

Provincie Zuid-Holland participeert samen met enkele waterschappen in Coastar, een onderzoeksprogramma van KWR en Deltares, waarbij onder andere gekeken wordt naar de mogelijkheden van brakwaterwinning in diepe droogmakerijen en de mogelijkheden voor grootschalige opslag van zoet water in een brakke ondergrond. Behalve technische en financiële haalbaarheid speelt ook de juridische haalbaarheid een rol. Provincie Zuid-Holland heeft opdracht gegeven om de juridische aspecten rondom grootschalige ondergrondse opslag te onderzoeken. Provincie Zuid-Holland is voornemens om op 18 mei een intentie-overeenkomst over Coastar te ondertekenen, waarin partijen afspreken om een gezamenlijk kennisplatform op te zetten over zoetwatervoorziening en zoetwaterbeheer met behulp van de ondergrond.

Slot

Op grond van deze brief, de brief over waterzaken dd 20 december 2016 en de brief over de financiering Grevelingen dd 7 maart 2018 wil ik u verzoeken om de moties 557, 556 en 497 als afgehandeld te beschouwen. Tot slot wijs ik u erop dat de deltacommissaris jaarlijks aan de Tweede Kamer rapporteert over de voortgang van het Deltaprogramma. Deze rapportage wordt op Prinsjesdag aangeboden. Ik vertrouw erop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,

R.A. Janssen